

závažnějším řadí *Four Movements for Two Pianos* Philipa Glasse, *Two Movements for Four Pianos* (společně s Katiou a Marielle La-bèqueovými) téhož autora nebo *China West Suite* Chen Yi; všechna uvedená díla objednal Klavier-Festival Ruhr, na kterém v roce 2017 Maki Namekawa, Dennis Russell Davies a Philip Glass obdrželi cenu. V roce 2018 duo účinkovalo s velkým ohlasem na festivalu v Abú Zabí.

DVD nazvané *images 4 music*, na kterém duo interpretuje skladbu *Piano Phase* Stevea Reicha a dvě díla Philipa Glasse – *Les Enfants Terribles* a *Visuals* (s vizuálním doprovodem, jehož autoři jsou Martin Wattenberg, Lotte Schreiber a Norbert Pfaffenbichler) –, bylo v roce 2005 nominováno na cenu SWR/ZKM „International Media Award for Science & Art“ (Mezinárodní mediální cena za vědu a umění) a v říjnu téhož roku odvysíláno stanicemi SWR, ARTE a Švýcarskou televizí DRS. V roce 2006 duo vydalo kritikou velmi pozitivně přijaté CD s Mozartovou *Kouzelnou flétnou* v transkripci Alexandra Zemlinského pro čtyřruční klavír a v červnu 2007 vyšel v podání dua (v rámci edice vydávané porýnským klavírním festivalem) Beethovenův *Fidelio* (taktéž v úpravě Zemlinského). Duo následně nahrálo album *American Piano Music* s díly Leonarda Bernsteina, Aarona Coplanda a Philipa Glasse, Haydnova oratoria *Roční doby a Stvoření* v úpravě Zemlinského, tři balety Igora Stravinského skladatelem upravené pro čtyřruční klavír či *Symfonii č. 4* Dmitrije Šostakoviče v autorově úpravě pro dva klavíry, kterou oba protagonisté natočili teprve jako druhé klavírní duo na světě.

Z četných „sólových“ glassovských nahrávacích aktivit obou členů dua uvedme např. Daviesovy nahrávky instrumentálních koncertů, oper a symfonií (*Symfonie č. 12 „Lodger“* byla natočena s Filharmonií Brno) a alba Maki Namekawy s Glassovými Etudami, klavírní úpravou hudby k filmu *Mishima: A Life in Four Chapters*, s hudbou ke snímkům *Hodiny* a *Dracula* (s Cello Octet Amsterdam) nebo s *Klavírní sonátou*.

Vítězslav Mikeš

Koncert natáčí Český rozhlas a záznam koncertu nabízí prostřednictvím mezinárodní hudební výměny do sítě rozhlasů Euroradia (EBU).

 Český rozhlas

Prosíme posluchače, aby zaujali svá místa včas a vypnuli své mobilní telefony. Změna programu a účinkujících vyhrazena!

Za podporu a spolupráci děkujeme

Zveme vás na

Dvořák & Brahms I, 2. ab. koncert Filharmonie v Janáčkově divadle II 10. a 11. 2. 2022 v 19:00: **Dvořák** Symfonie č. 2 B dur, **Brahms** Klavírní koncert č. 1. d moll; Elisabeth Leonskaja – klavír, Filharmonie Brno, dirigent Dennis Russell Davies

Vzhledem k současnému průběhu pandemie covidu-19 jsme se rozhodli zrušit letošní ročník **26. reprezentačního plesu Filharmonie Brno**. Věříme, že v roce 2023 již bude možné ples uskutečnit, aniž by bylo ohroženo vaše zdraví. Děkujeme vám za pochopení.

Airelle Besson & Lionel Suarez, 4. ab. koncert cyklu Jazz & World Music v Besedním domě 16. 2. 2022 v 19:00; Airelle Besson – trubka, Lionel Suarez – akordeon

Půvab severské melancholie, 4 ab. koncert Filharmonie doma v Besedním domě 17. a 18. 2. 2022 v 19:00: **Kutavičius** Dziké variace, **Vask** Koncert pro anglický roh a orchestr, **Sibelius** Symfonie č. 3; Dominik Wollenweber – anglický roh, Filharmonie Brno, dirigent Michael Schönwandt

Otvírání třetí, 3. ab. koncert Rodinného abonmá v Besedním domě 19. 2. 2022 v 10:30; moderátoři Kristýna Drášilová a Vítězslav Mikeš, režie Rudolf Chudoba, Filharmonie Brno, dirigent Robert Kružík

Filharmonie Brno, příspěvková organizace
Komenského náměstí 534/8, 602 00 Brno, ☎ +420 539 092 801
www.filharmonie-brno.cz, www.salprobno.cz

B | R | N | O | jihomoravský kraj

Statutární město Brno finančně podporuje Filharmonii Brno.
Vybrané koncerty se konají za finanční podpory Jihomoravského kraje a Ministerstva kultury ČR.

66.
koncertní
sezona
2021
2022

Happy birthday,
Philip!
Komorně
v Besedním domě
4. abonmentní koncert
Besední dům
30.11.2022

Filharmonie
Brno Philharmonic

PHILIP GLASS

Šest etud | 35'

Six Etudes

I–VI

Klavírní sonáta, česká premiéra | 28'

Piano Sonata, Czech premiere

I–III

přestávka

Čtyři věty pro dva klavíry | 25'

Four Movements for Two Pianos

I–IV

Maki Namekawa klavír

Dennis Russell Davies klavír

Umělci a životní partneři Maki Namekawa a Dennis Russell Davies se řadí k dlouholetým nejbližším přátelům amerického skladatele **Philipa Glasse** (nar. 31. ledna 1937), pojí je s ním i intenzivní umělecká spolupráce. Jejich klavírní recitál, který se uskutečňuje v předvečer Glassových 85. narozenin, uvádí tři díla, která pro ně byla napsána. Se stejným programem vystoupí manželské klavírní duo i zítra večer v lineckém Centru Ars Electronica.

Philip Glass patřil v 60. letech se Stevem Reichem, Terryem Rileyem a La Monte Youngem k první vlně radikálních minimalistů, jejichž skladby se odvracely od klasických hudebních forem i od tonální harmonie. Důraz na rytmus a trans v nekonečných řadách rychle ubíhajících not nejenže minimalismus v jistém smyslu přiblížil k populární hudbě, ale také otevřel oblast tzv. vážné hudby širokému, i nepoučenému publiku. Ostatně je příznačné, že Glassova raná tvorba, komponovaná převážně pro soubor Philip Glass Ensemble a Divadelní společnost Mabou Mines, mnohem víc než ve vážnohudebních kruzích rezonovala v „alternativním“ uměleckém prostředí New Yorku.

Oním „čistým“, radikálním minimalistou Glass už několik dekád není. Má za sebou několik tradičně uchopených oper, 15 symfonií (k jejichž kompozici jej významně podnítil Dennis Russell Davies) a nevyhýbá se ani sonátám nebo etudám, jak ukazuje program dnešního koncertu. Jeho díla se sice nadále opírají o repetitivní techniky vlastní minimalismu, ty jsou však adaptovány na tradiční vážnohudební kánon.

Pojem *etuda* si většinou automaticky spojujeme s drobnějšími instruktivními skladbičkami, rozvíjejícími techniku hry na nástroj – od těch nejjednodušších cvičení až po náročnější „prstolamy“. Na pozdější tendence romantických skladatelů (Chopin, Liszt, Skrjabin ad.), kteří povýšili etudy na ideově hlubší koncertní kusy vskutku virtuózního charakteru, navázali autoři 20. století, kteří etudy pojímali jako „studie“ k vlastnímu dílu – nešlo tu jen o techniku, ale také o dílčí interpretační sondy do jejich zvukového světa a tvůrčího stylu (Cage, Bolcom, Ligeti a řada dalších). Právě takto lze vnímat i *Etudy* Philipa Glasse. Ten napsal **Šest etud** v roce 1994 a věnoval je Dennisi Russellu Daviesovi k jeho padesátinám. Následně pro sebe zkomponoval další čtyři, čímž zkompletoval *první sešit svých Etud*. Ve stejném roce ještě položil základ *sešitu druhému*, který završil v roce 2012. Soubornou nahrávku dvaceti Glassových *Etud* premiérově pořídila Maki Namekawa (2014), po ní se k tomuto činu odhodlali klavíristé Anton Batagov, Jeroen van Veen, Jenny Lin, Sally Whitwell či Bojan Gorišek.

Hudební útvar nazývaný *sonáta* prošel ještě bouřlivějším vývojem než *etuda*: z barokní dvoudílné formy se postupně vyvinul v hudebně komplexní a ideově závažnou skladbu, bohatě rozvíjenou a inovovanou v období klasicismu, romantismu i 20. století. Není nespíš náhoda, že Philip Glass s kompozicí **Klavírní sonáty** otálel ještě déle než s tvorbou *Etud*. Napsal ji v roce 2019 (na společnou objednávku Klavíer-Festivalu Ruhr, festivalu Ars Electronica a Pařížské filharmonie) a své hudební myšlení v ní podrobil „ukázněnosti“ snad „nejklasičtější“ z klasických forem. Netýká se to jen větého půdorysu *rychle-pomalou-rychle*, ale i práce s motivickým materiálem, příznačné pro tuto tradiční formu (zvláště pak v úvodní části, jejíž minimalistický tok prochází náznak expozice, provedení a reprízy).

Glass komponoval *Klavírní sonátu* pro Maki Namekawu: *Chtěl jsem složit půlhodinovou skladbu a poskytnout tak Maki zásadní dílo pro její repertoár, dílo, které by jí bylo užito na míru, se kterým by se posunula dál a ve kterém by mohla využít svůj talent a energii, vyjádřil se v jednom rozhovoru Philip Glass. Způsob její hry znám velice dobře, zvláště co se týče hry mých skladeb. Mou hudbu už nějakou dobu hraje, takže jsem snadno dokázal pochopit, jak sem promítnout její reálnou klavíristickou zkušenost.*

Čtyři věty pro dva klavíry vznikly v roce 2008 na objednávku Klavíer-Festivalu Ruhr, který se 7. července téhož roku stal dějištěm jejich premiérového uvedení v podání Maki Namekawy a Dennise Russella Daviese. Vedle tohoto klavírního dua k oblíbě skladby později přispěly sestry Katia a Marielle Labèqueovy (stojí za zmínku, že Glass pro obě zmíněná dua v roce 2013 složil *Dvě věty pro čtyři klavíry*).

Řazení a charakter jednotlivých vět znovu připomíná sonátový cyklus, tentokrát s složenou kvazi taneční (třetí) větou. Všechny čtyři části jsou vystavěny z krátkých motivů, do nichž jsou postupně přidávány nové tóny, čímž se harmonická struktura skladby postupně proměňuje.

Tři díla, která na dnešním koncertě zazní, prozrazují, že klavír je tvůrčímu citění Philipa Glasse coby klavíristy nástrojem dost možná nejbližším. Povšimněme si však jistého posunu: své ranější skladby včetně (vybraných) *Etud* Glass komponoval s pomyšlením na autorskou interpretaci; *Klavírní sonáta* a *Čtyři věty pro dva klavíry* jsou však této ambice zproštěny a představují výzvu pro hudebníky, jimž byly dedikovány.

Přes svou popularitu má Philip Glass i řadu kritiků, kteří mu vyčítají, že se ve své pozdní tvorbě příliš vzdálil původním ideálům minimalismu, někteří jej dokonce obviňují z podbízivosti... *Když se Philipova hudba stala dostupnější širší veřejnosti, poznamenává k tomuto tématu Dennis Russell Davies, představovala silný kontrast vůči veškeré ostatní hudbě. Byla jiná, nečekaná, lidem se líbila, měli z ní silný zážitek a takovou si ji budou pamatovat. Philip se pak vydal jinou, komplexnější cestou. Myslím, že není dost dobře možné trvat na tom, aby komponoval pořád stejně. Vždyť třeba i v případě Stravinského zůstávají dodnes jeho nejpobornějšími skladbami tři velké balety: Pták Ohnivák, Svěcení jara a Petruška. To je přesně to, co lidé chtějí, aby Stravinskij byl. On ale musel napsat Requiem Canticles, musel napsat Agon, Symfonii ve třech větách, musel napsat všechny ty další odlišné věci... Musel se zkrátka vydat svou vlastní uměleckou cestou. Podle mého názoru ty věci mají velkou hodnotu a my bychom v nich měli Stravinského následovat. Stejně tak Glasse. Pro mě osobně je jednou z nejlepších Philových skladeb jeho Osmá symfonie. Je to silná, působivá hudba. Philip byl vždycky velmi poctivým skladatelem. Když napsal Osmou symfonii (...), tak ji rozvrhnul do tří vět. Původně ale měla mít jen dvě věty. Philip je napsal a odevzdal, ale pak mi asi tři týdny před premiérou zavola a řekl: „Není to kompletní, musel jsem napsat ještě jednu větu.“ A ta třetí věta je hodně silná. Působivá a hluboká. Philip měl nutkání vyjádřit v ní něco velmi osobního, což on umí. Podobně to bylo s jeho Čtyřmi větami pro dva klavíry. S mou ženou Maki jsme už měli naplánovanou premiéru této – původně jen třívěté – skladby na Klavíer-Festivalu Ruhr. Philip mi ale zhruba měsíc před koncertem zavola a řekl, že dopsal čtvrtou větu. Nedopisoval ji kvůli honoráři, ale zkrátka proto, že něco potřeboval vyjádřit. Nicméně je pravda, že ne všem se jeho pozdní hudba líbí. Sám Philip se tím sotva nějak zaobírá. A za sebe mohu dát jen vlastní doporučení: myslím, že bychom se neměli trápit tím, jak definovat, kým by Philip Glass měl dnes být, ale spíš bychom se měli důsledněji zajímat o to, kým se stal.*

Maki Namekawa a její manžel, dirigent **Dennis Russell Davies** (stávající šéfdirigent Filharmonie Brno), založili v roce 2005 **klavírní duo**, které pravidelně vystupuje na prestižních pódiiích a festivalech v Evropě a Severní Americe, jako jsou Klavíer-Festivalu Ruhr (Porýní), Radialsystem v Berlíně, Salzburger Festspiele, Ars Electronica v Linci, Lincoln Centre Festival, Morgan Library a Roulette v New Yorku, Philips Collection ve Washingtonu či Other Minds Festival v Kalifornii. Pro duo vznikla řada děl, z nichž se k těm nej-